

Könyvismertetések, újdonságok

NÁDAS PÁL

A Wechselsmann-ház története

Múlt és Jövő Könyvkiadó, Budapest, 2024

ISBN 978-615-6641-06-9

DOI: [10.52092/gyosze.2024.2-3.8](https://doi.org/10.52092/gyosze.2024.2-3.8)

Bizonyára többen voltunk már olyan helyzetben, amikor egy pályája végéhez közeledő, nagyhatású gyógypedagógustól azt kértük: foglalja írásba, örökítse át az utódokra értékes szakmai tapasztalatait. Nádás Pál azon kevesek közé tartozik, akik ezt a kívánságunkat teljesítik. Bár a szerzőt nem kell bemutatni a hazai szakmai közönségnek, azért itt is megjegyezzük, hogy két, több mint országos jelentőségű intézményt vezetett évtizedeken keresztül: a Mozgásjavító Általános Iskolát és a Magyar Paralimpiai Bizottságot. Mindkét intézményben fontos korszakváltások fűződnek a nevéhez, amelyekről már több könyvében megemlékezett. Ezúttal viszont egy kicsit másra vállalkozott. Történeti kutatásba kezdett, aminek eredménye egy ikonikus épület 115 éves története.

Sokan tudják, hogy a Mexikói út 60. szám alatt álló jellegzetes, vöröstéglás szecessziós épületben működik a Mozgásjavító Általános Iskola. Arról viszont már biztosan nem mindenki hallott, hogy a Lajta Béla által tervezett ház 1907-ben Lovag Wechselsmann Ignác és neje, Neuschloss Zsófia Vakok Tanintézete néven nyitotta meg kapuit. Arról pedig a legjobb esetben is csak mozaikos ismereteink vannak, hogy a ház falai között megjelenő különböző intézmények és események hogyan kapcsolódtak egymáshoz a XX. századi magyar történelem során. Nádás Pál arra vállalkozott, hogy „önkéntes és amatőr kutatóként” (ahogy magát nevezi) összeillessze a mozaikokat, és kitöltse a köztük tátongó réseket is. Ehhez, az egyes korszakokhoz köthető történettudományi munkák ismertetése mellett, hatalmas mennyiségű kordokumentumot és iratanyagot dolgozott fel.

A könyv négy fejezetből áll. Ebből az első foglalkozik az 1907-2012 közötti történelmi korszakok feldolgozásával. A könyv első hatvan oldala rendkívül izgalmas keveréke a kultúrtörténetnek (a Pesti Izraelita Hitközség, valamint Wechselsmann Ignác közművelődési alkotó, teremtménye), a művészettörténetnek (Lajta Béla műépítő munkássága) és a gyógypedagógia-történetnek (a látássérült és hallássérült gyermekek oktatásának sajátosságai a XX. század eleji Magyarországon, kiemelten Adler Simon és Kanizsai Dezső munkássága). A következő nagyobb egységben olvashatunk a második világháború idején az intézetben, illetve az intézet telkén kialakított gyűjtőtáborban lezajlott borzalmas eseményekről, részletesebben az 1944. december 3-i vérengzésről. Ezeket a történelmi eseményeket a mai napig sem sikerült maradéktalanul föltárni és rekonstruálni. A szerző számos korábbi elemzés, visszaemlékezés, bírósági iratanyag, tanúvallomások felhasználásával igyekszik tisztábbá tenni a képet. A továbbiakban olvashatunk a világháború utáni korszakokról is, az Idegen Nyelvek Főiskolájáról és a Mozgásjavító Általános Iskola itt töltött éveiről, egészen 2012-ig.

A második fejezet a Wechselsmann-házban valaha megfordult jelentősebb tanárok és diákok rövid életútját, legtöbb esetben személyes hangú visszaemlékezéseit tartalmazza. A harmadik fejezet egy érdekes adattár, több témakörben, a kezdetektől napjainkig. A negyedik fejezet a könyvben való tájékozódást segítő forrás- és névmutató, ábrajegyzék. A könyv szerkesztése, formai megoldásai egyébként is kifejezetten olvasóbarát módon támogatják a különböző előismeretekkel rendelkező érdeklődőket. A lábjegyzetek mellett vizuálisan jól elkülönített módon jelennek meg olyan fogalommagyarázatok vagy rövid portrék, amelyek jellemezhetnek egy adott történelmi korszakot. Ha az olvasó számára ismerősek ezek a fogalmak, nyugodtan átugorhatja őket, másnak viszont hasznos segítséget nyújthatnak a kontextus értelmezéséhez.

A szerző a könyvének A Wechselsmann-ház története címet adta. A kiadó azonban a megjelenés előtt önhatalmúlag és egyoldalúan megváltoztatta ezt a címet a következőre: Magyar és magyar zsidó történelem Lajta Béla és Lovag Wechselsmann Ignác szecessziós épületében: Zsidó Vakok és Siketnémák Intézete, 1908-1948: Mozgásjavító Iskola, 1955- : Budapest, XIV. Mexikói út 60. A szerző és a kiadó közti vita jelenleg is tart.

A könyv ajánlójaként azonban fontosnak tartom megosztani a véleményemet, mely szerint annyira sok témát ölel fel a könyv, hogy mindet biztosan nem lehet megjeleníteni a címben. Jobban lefedí ezek a rétegeket egy olyan szimbólum, ami mindegyikben közös: maga a ház.

Ajánlom tehát a könyvet mindazok figyelmébe, akik érdeklődnek akár a gyógypedagógiatörténet, akár a művészettörténet, a magyar kultúrtörténet, a XX. századi magyar történelem, illetve a budapesti zsidóság XX. századi története, vagy akár az összes felsorolt téma iránt. A könyv kereskedelmi forgalomban kapható (a kiadó által adott címmel). Kölcsönözhető az ELTE BGGYK Könyvtárából is, ahol az eredeti címmel, borítóval és a szerző kiegészítő magyarázatával együtt található meg.

Lénárt Zoltán

gyógypedagógus, gyógytornász, egyetemi adjunktus
Az ELTE BGGYK Szomatopedagógia Szakirány oktatója